

Формування мотивації навчальної діяльності

Р.А. Казарова

Електромеханічний технікум

Харківської національної академії міського господарства

Останніми роками в педагогіці питанням мотивації навчальної діяльності приділяється особлива увага. Це не випадково, оскільки питання про мотиви - це по суті питання про якість навчальної діяльності. Переважання зовнішніх мотивів веде до того, що навчання набуває формальний характер. Відомо, що саме негативне або байдуже відношення до навчання може бути причиною низької успішності або неуспішності студента.

Формування повноцінної особистості студента має важливе практичне значення. Воно відбувається у продовж всього його життя, а саме у вищій школі закладаються основні особисті якості фахівця. До них можна віднести ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні своїх знань.

У розмаїтті мотивів, які спонукають студента навчатися, психологічно найвагомішими є: потяг до знань та інтерес до процесу їх здобування. Основа мотивів – природні і набуті потреби, які в мотивах відбиваються у формі переживань, почуттів, інтересів, уявлень, думок, ідей, понять, моральних ідеалів, переконань тощо. Конкретними мотивами навчальної діяльності студента можуть бути такі: інтерес, прагнення до захоплення, страх покарання за неуспіх тощо. При цьому єдину роль у навчальній діяльності відіграє навчально-пізнавальний інтерес. Саме він, на відміну від інших можливих мотивів, тільки й може забезпечити повноцінну навчальну діяльність, оскільки орієнтує студента безпосередньо на процес розв'язання змістовних навчальних завдань.

Зараз вже не доводиться сумніватися в тому, що успішність студентів залежить в основному від розвитку навчальної мотивації, а не тільки від природних здібностей. Між цими чинниками існує складна система взаємозв'язків. Недолік здібностей заповнюється розвитком мотиваційної сфери (інтерес до предмету, усвідомленість вибору професії та ін.), і студент може добитися значних успіхів. У самій сфері професійної мотивації найважливішу роль відіграє позитивне відношення до професії, оскільки цей мотив пов'язаний з кінцевою метою навчання. Якщо студент розбирається в тому, що за професію він вибрав і вважає її гідною і значущою для суспільства, це впливає на те, як складається його навчання.

Спрямованість дій будь-якого викладача визначається його прагненням і життєвою необхідністю підвищити рівень мотивації навчання студентів - від негативного і нейтрального до позитивного, відповідального, дієвого. І в цьому процесі разом із загальними прийомами діяльності: роз'яснення значущості навчання, розкриття перспектив подальшого життя, уміле застосування заохочення і покарання, впровадження в процес навчання дискусії, важливе місце займають ігрові технології. Саме вони об'єднують в собі як емоційні (ситуація успіху, цікавість викладення матеріалу, моменти змагань), так і проблемно-пошукові (постановка в ситуацію вибору, самоаналіз, нестандартні пропонувані в грі завдань, поступове підвищення їх важкості) стимули.

Які б умови не визначали життя та діяльність людини, дійовими вони стають лише тоді, коли їм вдається проникнути у сферу її емоційних відносин і закріпитися в ній. Емоції справляють вплив на усі сфери людського життя, в тому числі і на навчання. Так, емоційна забарвленість - одна з умов, що визначає довільну увагу та здатність запам'ятовувати. Так, негативне ставлення до навчання пов'язане з негативними емоціями страху, образи, незадоволеності собою та викладачем. Позитивне ставлення до навчання пов'язане з позитивними емоціями подиву, переживання незвичайності, впевненості у своїх силах, гордості за себе. Емоційно забарвлені знання запам'ятовуються швидше і міцніше, ніж знання, що позбавлені індивідуальності і залишають людину байдужою. І це постійно треба враховувати при доборі навчального матеріалу. Таким чином, однією з важливих умов, за яких виникає і розвивається інтерес до навчання, підвищується активність слухачів, є яскравість, емоційність навчального матеріалу, схвильованість, захопленість самого викладача. Тому необхідно щоб викладачі керували емоційним фоном навчальних занять, активніше здійснювали гуманізацію навчально-виховного процесу, яка буде сприяти утворенню доброзичливих взаємовідносин.